

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

3. Quid Christus ibi operatus fit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

computare inter articulos fidei. Quia non est res admodum necessaria singulis hominibus : & quia ob hanc fortasse causam in symbolo Niceno omittitur. Cuius symboli cognitio videtur esse sufficiens ad præceptum fidei implendum. Denique propterea forte August. & alij Patres in principio citati exponentes symbolum, non explicant populo hoc mysterium. Contra hoc sentit Medina hic, articulo. i. dicens esse omnibus hominibus necessarium explicite scire, & credere hunc articulum, & in Niceno symbolo esse omissum, non quia necessarius non sit, sed quia in Apostolorum symbolo erat sufficienter traditus, nouaque difficultas orta non esset. Quæ sententia est probabilis, ac secuta : absolute tamen non existimo dari tale præceptum, nec posse sufficienter ostendi.

SECTIO III.

Quid Christus in animabus existentibus in inferno operatus sit.

Quatuor [vt supra diximus] erant in inferno animarum ordines, de quibus figillatim dicemus atque ita explicabimus omnes operationes, quas Christus in eo loco habuit. Nam de actionibus eius circa corpora, non est aliquid certum, & (si quid est verisimile) iam supra tactum est. De actionibus item circa Angelos sanctos nihil specialiter occurrit dicendum. Quia cum illi iam viderent Deum; certum est animam Christi nihil noui in eos influxisse, quod ad essentialē beatitudinem pertinuerit. Quia beatitudo est immutabilis, & augeri non potest secundum naturam suam, & secundum legem Dei ordinariam, & non sunt fingenda miracula sine fundamento, aut necessitate. Quoad accidentalem verō beatitudinem, credendum est Christi animam ē cor-pore egredientem illuminasse Angelos, atque noua gaudia illis attulisse. Ea tamen actio per se non pertinet ad effectus à Christo factos in loco inferni, quia Angeli sancti per se ad illum locum non pertinent. Quamquam dubitandum non sit, eos cum Christo illuc descendisse.

Christus in infernum descendens animabus sanctorum partem salutis attulit.
Primò ergo certum est : Christum descendendo ad inferos animabus sanctis, quæ in Sinu Abraham erant, essentialē beatitudinem, ac cætera animæ dona, quæ illam consequuntur, contulisse. Hoc de fide certum existimo. Quia de fide est illas animas non vidisse Deum ante Christi mortem, vt supra ostendimus. Deinde est de fide certum Christum per mortem aperuisse hominibus ianuam regni (vt ibi declarauimus) ideoque de fide etiam certum est animas Sanctorum omnium post Christi mortem decedentium (si nihil purgandum habeant) statim videre Deum: ergo idem est de prædictis animabus.

Obiectio. Responso.
Dices, quamuis sit de fide statim vidisse Deum: non est tamen de fide animam Christi operatam esse in illis hanc visionem. Respondetur, quamuis probabiliter existimemus Christi animam per veram, ac physicam efficientiam operatam esse in his animabus lumē gloriæ, per quod Deum videre possent [vt etiam Caietan. hic articulo. 2. opinatur] nunc tamen non loquimur in hoc sensu: sed abstrahendo à physica efficientia, de operatione per modum meriti, vel quacumque alia ratione, ita vt sensus sit, Christum descendisse ad inferos, vt propter sua merita statim sancti Patres visionem beatam acciperent, atque de illo loco simul cum Christi anima educerentur. Et hoc sensu dicimus esse hanc veritatem de fide, quam 13. c. Oseas prædixerat, dicens, *Ero mors tua, o mors; mors tua eris inferne*, vt interpretantur August. serm. 137. de tempore, & Greg. 12. Moral. cap. 8. & Zacharias capi. 9. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non erat a-

Caiet.

**Oseas 13.
August.
Greg. Pap.
Zach. 9.**

Aqua, vt Hieronymus, Cyrillus, & ferè omnes exponunt. Quamuis Aug. 28. de Ciuitat. c. 25. aliter interpretetur. Paulus præterea ad Ephesios 4. in eundem sensum de Christo interpretatur verba illa Psal. 67. *Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, & subdit. Quod autem ascendit, quid est, nisi quia descendit primum in inferiores partes terra?* Quæ verba veluti interpretans Thaddæus apud Euseb. lib. 1. Histor. ca. 11. *Descendit (inquit) ad inferos, & dirupit materiam, quam à seculo nemo diruperat. Qui descendit quidem solus: ascendit autem cum grandi multitudine.* Et similia ferè verba habet Ignatius dicta Epist. ad Trallianos. Denique omnes Patres supra citati, cum testantur Christum descendisse ad inferos, addunt illuc descendisse, vt animas Sanctorum ibi quiescentes liberaret. Propter quod rectè dixit Ori. hom. 15. in Gen. *Quod Christus dixit Laroni, hodie mecum eris in paradiso, non illi soli dictum, sed omnibus Sanctis dictum intellige, pro quibus in infernum descendit.*

B Sed obijci potest, quia in eodem instanti, in quo Christus est mortuus, animæ sanctorum Patrum beatitudinem acceperunt, cum in illo instanti consummata sit nostra redemptio, & ablatum humanæ naturæ impedimentum, & consequenter aperta ianuæ regni. Vnde cum in illis animabus nullum esset personale obstaculum, in eodem instanti regnum ingressæ sunt, & diuinam hæreditatem, ac mercedem acceperunt, Ingressus namque ille temporis moras non requirit, & Deus non differt præmium, & coronam, quando ex parte hominis nullum est impedimentum. Sed in eo instanti nondum Christi anima descenderat ad infernum: ergo nullo modo potest dici Christus suo descensu operatus esse hunc effectum, neque ea de causa illuc descendisse, cum prius res esset facta, quam ipse illuc descenderet. Quæ ratio adeo mouit Durandum, vt propter illam negauerit Christum secundum realem præsentiam ad inferna descendisse. Respondetur tamen (si verum est spirituale substantiam posse transire ab extremo in extremum absque existentia in medio) facile intelligi posse, hunc descensum Christi ad inferos fuisse per huiusmodi discretam mutationem: atque adeo in eodem instanti, in quo Christus est mortuus, animam eius fuisse præsentem in loco inferni. Mortuus est enim per primū non esse, ergo in instanti mortis iam non erat in corpore, ergo transiit in eodem instanti ad locum inferni. Et hæc responsio, supposita illa sententia, mihi valde probatur, quia & omnem difficultatem euacuat, & perfectiorem modum descensus Christo attribuit. Quapropter, etiam si secundum potentiam naturalem non esset possibilis animæ vel Angelo huiusmodi motus, verisimilius videtur Christi animam per supernaturalem potētiam, sibi multis titulis debitam, & quasi connaturalē, eo motu genere in infernum descendisse. Nam, quod diuina virtute ille motus fieri possit, certū existimo: cum nulla repugnantia, vel implicatio contradictionis in eo ostendi possit. Secundò, si quis velit asserere Christi animam motu continuo ad infernum descendisse, negare in primis potest, illas animas in eodē instanti, in quo Christus est mortuus, fuisse beatas, quia noluit Christus, antequam ipse secundum animam præsens adesset, eas illuminare, quia hic modus congruentior illi visus est, & illa brevis dilatio non erat magni vel momenti, vel incommodi. Hæc vero responsio mihi sanè non placet: tum propter rationem inter argumentandum factam, quæ videtur efficax. Tum quia non existimo dilationem beatitudinis, etiam si sit per breuissimam moram, parui esse momenti. Neque est vlla sufficiens ratio, ob quam credamus Christum suo descensu hoc incommodū illis animabus attulisse. Et ideo melius dicitur eo in instanti fuisse illuminatas, & hoc attribui suo modo descensui Christi, quia ab eo instanti cepit illuc mori, quamuis nondum illuc peruenisset.

Secun-

**Hierony.
Cyril.
August.
Psal. 67.
Ephes. 4.**

Euseb.

Ignat.

Obiectio

Durand.

Responso.

**Ab instanti
mortis Christi
animæ sanctorum
partem salutis
attulit.**

*Anima Christi
fili ad infer-
num de lapsa
damnatorum
animas ab
inferis non
liberauit.*

Secundo certum est, animam Christi descenden-
do ad inferos non eduxisse de locis inferni animas
ad eterna supplicia damnatas, neque illis beati-
tudinem contulisse (sub damnatis comprehendimus et-
iam pueros in solo originali decedentes: quia licet in
pœnæ modo ab alijs differant: tamen in æternitate
pœnæ damni eadem est de illis, ac de cæteris ratio.)
Et hoc sensu assertio posita est communis Sancto-
rum, quos supra citauimus, & Theologorum in 3.
d. 22. Sed antequam illam probemus inquiri statim
potest, an sit certa de fide. Et ratio dubitandi esse po-
test, quia Gregor. Nazianzen. orat. 42. l. 2. de Pascha-
te agens de descensu Christi ad inferos, sub dubio
reliquit, *Virum omnes sine vlla exceptione aduentu suo
saluos fecerit, an illic quoque eos duntaxat, qui credide-
runt.* Et Augustin. Epist. 99. ad Euodiu, propter lo-
cum Act. 2. *Solutio doloribus inferni*, non dubitat affir-
mare, quin præter animas sanctas, quæ in Sinu Ab-
rahæ quiescebant, Christum liberauit aliquas ex ijs,
quæ dolores inferni patiebantur: incertum tamen
relinquit, *An omnes, quos in eis doloribus inuenit, libera-
uerit, an quosdam, quos illo beneficio dignos indicauit.* De-
inde Clem. Alex. 6. lib. strom. ante medium scribit,
Christum descendendo ad inferos, etiam damnatis
prædicasse suum aduentum, ac fructum eius, si in i-
psum crederent, ijs præsertim, quibus in hac vita
non fuerat prædicatum, propter verba Petri. Ca-
non. cap. 3. *In quo (id est in spiritu) & his, qui in carcere
erant, spiritu veniens prædicauit, qui increduli fuerant ali-
quando, quando expectabant Dei patientiam in diebus
Noe.* Illi enim qui increduli fuerunt in diebus Noe,
damnati sunt, ergo potuerunt aliqua animæ dam-
natæ credere Christo in inferno prædicanti, ideoq;
inde educi. Vnde ca. 4. subdit Petrus. *Ideo & mortuus
prædicatum est Euangelium, ut iudicentur quidem secun-
dum hominem in carne.* Eademque sententia habetur
in oratione de defunctis, quæ Damasceno attribui-
tur. Et in quibusdam Patrum historijs (vt Nicetas
refert super Gregor. Nazian. dicta orat. 42.) legitur,
Platonem apparuisse cuidam Christiano, qui ei sæ-
pè maledicebat, & conuictijs lacerabat, atque dixisse.
*Ego quidem me peccatorem esse non inficior: verum, cum
Christus in infernum descendit, nemo ante me ad fidem ac-
cessit.* Quin potius referunt etiam Irenæ. libr. 1. con-
tra hæres. capit. 29. & Epip. hæres. 24. Marcionem as-
seruisse Christum descendendo in infernum omnes
animas damnatas liberasse: & (quod stultissimum
est) sanctorum Patrum animas ibi reliquisse, quod
prædicationi eius, quam in inferno habuit, fidem
adhibere noluisse. Tandem aliqui existimarunt
nostra suffragia posse valere damnatis ad aliquam
pœnæ remissionem. Multorum etiam opinio fert,
Traiani Imperatoris animam orationibus sancti
Gregorij fuisse ab inferni pœnis ereptam: propter
Damasceni auctoritatem in oratione de defunctis,
vbi id refert de Falconilla similiter ab inferno libe-
rata orationibus sanctæ Theclæ. Quid ergo mirum,
quod Christus descendens ad inferos animas dam-
natas liberauerit?

*Dubium.
Greg. Naz.*

*August.
Act. 2.*

Clem. Alex.

1. Pet. 3. & 4.

Nicetas

*Irenæ.
Cyprian.*

*Supplicia
damnatorum
æterna.
August.
Philast.*

Matth. 25.

Nihilominus respondeo conclusionem positam,
intellectam secundum ordinariam legem, atque v-
niuersaliter de omnibus damnatis (vt possit esse lo-
cus alicui priuilegio) esse certam de fide. Propter
quod August. libr. de hæres. in 79. inter hæreses po-
nit, quæ assertit, Christo descendente ad inferos cre-
didisse, incredulos, & omnes inde liberatos, sequen-
tibus Philast. libr. de hæresib. cap. de descensu Christi
ad inferos. Et satis constat ex vniuersali consensu
totius Ecclesiæ, & omnium sanctorum Patrum lo-
cis supra citatis, & ex testimonijs Scripturæ, quæ iam
asseremus. Nam in primis Scripturæ docent pœnas
damnatorum esse æternas, Matthæ. vigesimo quin-
to. *Ite in ignem æternum*, & inferius, *Et ibunt hi in sup-
plicium æternum.* Ergo etiam pœnæ eorum, qui ante
Christi aduentum damnati sunt, sunt æternæ. Nam

de omnibus loquitur generaliter Scriptura, ergo
non omnes liberati fuerunt à Christo. Quia si om-
nes fuissent liberati à Christo, omnium pœna tem-
poralis fuisset. Et hoc argumentum conuincit, se-
cundum communem legem diuinæ iustitiæ nullam
ex illis animabus fuisse inde eductam, quia hæc est
lex lata, vt, *vbi cecideris lignum, ibi maneat, siue ad au-
strum, siue ad aquilonem.* Item quia huius vitæ tempus
concessum est hominibus ad comparandam, vel a-
mittendam æternam vitam, & ideo, qui hic non fuit
vñs medijs concessis à Deo ad fidem, & gratiam ob-
tinendam, secundum legem ordinariam consequi
salutem non potest. Tandem quia alias peioris con-
ditionis fuissent homines, qui nunc damnantur,
quam qui ante mortem Christi: non ergo eduxit
Christus ab inferno animas damnatas. Et in hunc
sensum interpretantur Augustinus & Gregorius su-
præ illud Osæ 13. *O mors, ero mors tua: morsus tuus ero
inferni.* Dicitur enim Christus interemisse mortem,
quia omnino illam extinxit, & perpetuam vitam
hominibus obtinuit: infernum autem tantum dicitur
momordisse, quia non omnino illum euacuauit,
sed quandam ei partem duntaxat eripuit. An vero
ex speciali priuilegio sua voluntate, & arbitrio ali-
quem damnatum è gehenna Christus eduxerit, du-
bitari quoquo modo potest. Nam licet videatur te-
merarium hoc affirmare contra generales regulas
Scripturæ sine fundamento, vel auctoritate, simpli-
citer tamen non videtur esse erroneum, vel hæreti-
cum. Quia non est de fide, generalem illam legem,
nullam dispensatione, priuilegium vè admittere. Et
iuxta hæc possent intelligi Nazianzenus & Augusti-
nus supra citati, quæquam Nazianzenus non videat
illa scripsisse verba, quoniam de hac veritate du-
bitaret, sed solū vt proponeret quid de hoc myste-
rio inquirere, ac scire oporteat. Augustinus vero re-
cte potest intelligi de animabus purgatorij, vt infra
dicemus. Ad Clementem Alexand. respondetur ea
in re deceptum, atq; ex parte sequutum fuisse errorem
Marcionis, quem merito Irenæ. & Epip. impugnât,
Ad Damascenum respondetur, illam orationem fal-
so imponi ei.

Ad rationem dubitandi sumptam ex loco Petri, *Testimonij*
omnino falsa & absurda est illa intelligentia, histo-
riaque de Platone, & similes apocryphæ censendæ. *1. Pet. 3.*
sunt. Quia in inferno nulla est redemptio [vt Eccle-
sia sentit.] Non est ergo ille status, vt in eo de nouo
applicetur per fidem, & amore redemptio Chri-
sti. Non igitur prædicauit Christus damnatis, vt spẽ
salutis illis præberet. Verba autem D. Petri, (quæ
obscurissima sunt) varijs modis exponuntur. Augu-
stino. 99. existimat Petrum non loqui de descensu
Christi ad inferos, nec de prædicatione Christi fa-
cta per animam assumptam: sed de prædicatione
facta ab ipso Deo per spiritum suum in diebus Noe.
Vnde quod Petrus dicit, Christum *in spiritu* prædi-
casse, non intelligit Augustinus in anima, vel per a-
nimam, sed in diuinitate sua, vel *in spiritu*, id est spi-
rituali modo per internam inspirationem. Quod
vero dicit, prædicasse *spiritibus*, quæ in carcere erant,
Augustinus exponit, id est, animabus hominum,
quæ in corpore mortali tanquam in carcere erant
inclusæ. Quam expositionem magis probauit D. Thom.
hic artic. 2. ad 3. Est tamen creditu difficilis,
primo. Quia multa verba exponuntur improprie,
& per translationem, cur enim dicitur Christus in
diuinitate venisse ad prædicandum in diebus Noe?
Proprie enim venire non potuit secundum localem
mutationem, vt per se constat, neque vero etiam
improprie ratione alicuius effectus. Quem enim
singularem effectum in incredulis tunc habuit, vt
ea de causa venisse dicatur? Deinde per carcerem in-
terpretari corpus, valde metaphorice est, & Ori-
genis sapienter errorem, eò vel maxime, quod Petrus
dicit mortuis prædicasse Christum, quod exponere
de mor-

Eccles. 12.

*August.
Orig.
Osæ 13.*

1. Pet. 3.

August.

D. Thom.

de mortuis spiritualiter per peccatum, valde violentum est, præsertim cum illos mortuos ab hominibus viuis Petrus distinguat, & ibidem in hoc sensu dicat, Christum esse iudicem viuorum, & mortuorum. Denique non placet hæc expositio, quia iuxta illam non potest litera connecti, nec reddi ratio, cur Petrus repente, & absque vlla occasione illius prædicationis fecerit mentionem.

Propter quæ reliqui Patres frequentius explicant locum hunc de descensu Christi ad inferos (vt annotauimus præcedenti disputatione, sectione 1.) & optime quadrat cum contextu. Dixerat enim Petrus, *CHRISTVS semel pro peccatis mortuus est, iustus pro iniustus, vt nos offerret Deo, mortificatus quidem carne, viuificatus autem spiritu.* Vbi spiritus, cum carni opponatur, animam manifeste significat. Alia vero lectio habet, *Mortificatus quidem carne, viuificatus autem spiritu.* Et iuxta illam est sensus, Christum, vt nos redimeret, mortificatum fuisse secundum carnem: non autem secundum spiritum, id est, secundum animam, quæ viua semper, & gloriosa permansit. Subdit deinde, *In quo, scilicet in spiritu (ad illum enim euidenter fit relatio) id est, in anima veniens prædicauit eis, qui in carcere erant, spiritu, id est, secundum animam: vel (vt alia litera habet) his qui in carcere erant spiritibus.* Quæ verba optime, ac proprie intelliguntur de animabus, quæ erant in inferno. Et accommodari etiam possunt animabus sanctorum Patrum, quæ suo modo etiam erant in carcere, vt supra vidimus. Merito autem Petrus mentionem fecit huius descensus Christi, vel vt declararet, quomodo viuificauit spiritu etiam eos, qui mortui erant secundum carnem, vel vt magis declararet, quod dixerat, Christum mansisse viuum secundum spiritum, quandoquidem in illo descendit ad inferos, & Euangelistam egit. Sed difficultatem habent sequentia verba, scilicet, *Qui increduli fuerant aliquando.* Sensus enim est, Christum prædicasse in inferno illis animabus, quæ tempore Noe incredulæ fuerant. In quibus verbis est duplex difficultas. Prima quæ proprie ad nos pertinet, in quo statu essent illæ animæ. Secunda, cur Petrus illarum fecerit specialem mentionem, cum Christus ad omnes animas eiusdem status æquæ descenderit. Ad primam autores supra citati dicunt, fuisse ex animabus damnatis. Sed hoc non colligitur ex verbis Petri. Nam licet illæ animæ fuissent aliquando incredulæ, scilicet cum fabricaretur arca Noe, cuius prædicationi, & diuinis combinationibus credere noluerunt, donec penam diluuii expertæ sunt: tamen postea conuerti potuerunt, poenitentiam agere, ac saluari. Imo Petrus ad aduersam illam particulam aliquando, clare indicat eas non semper perseuerasse in ea incredulitate. Deinde statim cap. 4. dicit eos mortuos, quibus euangelizatum est, iudicatos fuisse secundum hominem in carne, id est, poena diluuii fuisse castigatos in corpore, viuere autem secundum spiritum, non ergo fuerunt damnati. Alij ergo dixerunt, illas animas fuisse in purgatorio, in quo vsque ad descensum Christi ad inferos detentæ sunt propter duriciam suam, & incredulitatē. Christum autem illuc descendentem eis prædicasse, easque specialiter liberasse. Ita exponit Turrianus lib. 4. pro epistolis Pontificum c. 14. vbi ex hoc loco contendit probare locum purgatorii. Quia Sinus Abraham non potest proprie dici carcer, nec locus tenebrosus, qualis significatur fuisse locus, ad quem descendens Christus mortuis prædicauit, vt colligitur ex Isaia 49. vbi hæc Christi prædictio videtur describi illis verbis. *Vt diceret his, qui vincti sunt, Exite, & his qui in tenebris sunt, Reuelamini.* Sed hæc non est sufficiens probatio: tum quia verius est (vt supra dixi) locum illum sanctarum animarum fuisse tenebrosum: tum etiam, quia illi Sancti poterant dici esse in tenebris non solum sensibilibus, sed etiam spiritualibus, quia lumine gloriæ, & visione Dei carent. Fr. Suarez, tom. 2.

rebant. Et eadem ratione dici poterant fuisse in vinculis, quia in eo loco detinebantur, & ab ingressu Patris, & celesti loco exulare cogeantur: propter quod merito etiam dici possunt fuisse in carcere. Præterea per se videtur incredibile illas animas tot annis fuisse in penis purgatorii. Adde incertum esse, an Christus ex purgatorio aliquos eduxerit.

Melius ergo, & facilius dicitur, has animas fuisse ex illis iustis, qui erant in Sinu Abraham. Sed cur Petrus illarum in particulari mentionem fecit, cum Christus omnibus, qui ibi erant, dixerit, *Exite, Reuelamini.* Bellarminus supra respondet, Petrum fecisse horum mentionem, quia de illis erat maius dubium, an essent salui necne. Sed hæc ratio non satisfacit, quia oportet explicare, quid referret ad intentionem Petri, & epistolæ contextum hoc dubium tollere. Magis enim dubium est, an Salomon fuerit ex illis iustis, quos Christus liberauit, & infinita dubia possunt agitari, de quibus Petrus ibi mentionem non fecit. Igitur retinendo vulgatam lectionem in illis verbis, vt nos offerret Deo, mortificatus quidem carne, viuificatus autem spiritu, ex eis videtur huius rei ratio sumenda. In toto enim illo capite Petrus consolatur fideles, & animos addit ad patiendum pro Christo, & tandem summam rationum in eo posuit. Quod licet mortificemur carne, id est, in corpore affligamur, & puniamur: tamen per Christum saluamur in spiritu. Hanc ergo rationem voluit illustri exemplo declarare, ac persuadere. Nulli enim videntur magis mortificati in carne, quam illi, qui tempore diluuii aquis diuinæ iustitiæ submersi sunt: tamen multi ex illis in fide Christi spiritu vixerunt, & ideo Christus illis vna cum Sanctis aliis prædicauit, veniens in infernum. Et ita etiam optime intelliguntur verba cap. 4. *Propter hoc enim, & mortui euangelizatum est, vt iudicentur secundum hominem in carne, id est, vt more hominum, qui corpus possunt interficere, & animam, puniantur in carne: viuunt autem in spiritu. Neque prædictæ expositioni obstat, quod multi codices præsertim Græci non legant, Mortificatus carne, & viuificatus spiritu: sed, Mortificatus & viuificatus. Quam lectionem supponit etiam Aug. dicta epist. 99 & eodem modo legit Rufinus in expositione symboli, & Idacius Clarus lib. 3. contra Varimadū. Non (inquam) obstat, quia emendatiores codices habet prædicto modo, vt videre licet in Biblijs Complutensibus, & in alijs. Et idem existimo olim fuisse in Græcis codicibus: nam ita legit iuxta Theodori Pelagiani translationem Petrus Alexandrinus in lib. de Deitate, & refertur in Concilio Ephesino tom. 2. c. 7. & Cyril. lib. 1. de fide ad Theodosium, & lib. 2. ad Reginas, prout habentur in eodem concilio, c. 4. & 6. Et reuera, si contextus per se consideretur, magis quadrat hæc lectio, & verba ipsa, præsertim illud, *viuificatus spiritu*, melius ac proprius de nobis dicuntur, quam de Christo. Hæc ergo videntur sufficere ad fundandam dictam expositionem.*

Ad alia vero exempla, quod ad effectum suffragiorum attinet, falsum est habere locum in damnatis, vt recte D. Thom. docuit in 4. d. 45. q. 2. ar. 2. De qua re, Deo dante, dicemus in 4. tomo huius 3. part. Ad illud vero speciale de Traiano (si vera est ea historia) dicendum est cum Scholasticis illum non fuisse simpliciter damnatum ad infernum, neque immediate translatum ad beatitudinem: sed reuocatum ad hanc vitam, vt poenitentiam ageret. Verius tamen est, illam historiam non esse probatæ fidei: quia tota nititur autoritate Damasc. & tamen opus illud, q. Damasc. tribuitur, merito creditur non esse præcibus illius. Non quidem, quod Damasc. sit antiquior Gregorio (vt existimauit Medina hoc loco art. 6. sequutus Trichemium: verius enim est Damasc. vixisse tempore Iconomachorum imperante Leone Isauro, & sub Gregor. 2. de quo late Bilius in vita Damasc.) sed propter rationes, scilicet, quia in oratione habet

Discursus
Petri Apo-
stoli in ca. 8.
epistola sua
canonica
prima.

August.
Ruffin.
Idac. Clar.

Theo. Pel.
Pet. Ale.
Con. Eph.
Cyr. Ale.

Traianum
peratorum ani-
ma non est
Gregorij Pa-
precibus
ab inferni
pana erepta

Qq

tur alia

Turrian.

Isai 49.

Damasc.
Greg. Pap.
Ioan. Dia.
Bellarmin.
Canus.

Dubium.
Respons.

D. Thom.
Philip.

Dubium.

Bonavent.

tur, alius error supra reprobatus, & contrarius do-
ctrinæ eiusdem Damasc. lib. 2. de fide c. 4. Item quia
incredibile est Gregor. orasse pro Traiano Impera-
tore, cum ipse lib. 34. Moralium c. 13. doceat non ef-
se orandū pro damnatis. Item quia Ioannes Diaconus
in vita Gregorij lib. 2. c. 44. dicit, illam historiam
in Ecclesia Romana nūquam fuisse existimata dignam
fide. Quæ omnia latius persequitur Bellarm. lib. 2.
de purgatorio c. 8. & attigit Canus lib. 11. de
locis cap. 2. Sotus in 4. d. 45. q. 2. art. 2. Atq. eadem re-
sponſione expeditur exemplū aliud de Falconilla.
Sed quæres, an Christus habuerit in damnatis aliquē
aliū effectum. Respondet non habuisse effectum
in eis propter eorum commodum, aut perfectionē,
nec ut eorum pœnas leniret. Omnia n. quæ hæc
adduximus, hoc totum probant, quia illæ animæ in-
dignæ sunt omni bono, præsertim illæ, quæ sunt in
gehenna. Habuit tamen Christus in illis animabus
eum effectum, quem D. Thom. ponit. Nam se ipsum
secundum animam illis manifestavit, & ut se adora-
rēt, compulſit, ut generaliter verū sit illud. *In nomine
Iesu omne genu flectatur, celeſtium, terreſtium, & inferno-
rum.* Vnde consequenter factum est, ut & Christus
earum malitiam, & pertinaciam reprehenderit, &
ipsæ ex superbia nouam quandam afflictionem, in-
indiamq. persenserint. Quæ omnia de proprie dam-
natis ad gehennam intelligenda sunt. Nam de ani-
mabus puerorum (ut dixi in commentario artic. 2.)
res est valde dubia, de qua sufficiunt, quæ ibi dixi-
mus.

Tertio, & ultimo superest dicamus de animabus
purgatorij. In quibus certum est Christum habuisse
aliquem effectum illuminationis, gaudij, & consolati-
onis, ut in commentario art. 8. explicatum reliqui-
mus. Quod ergo in dubium vocatur, est an statim
fuerint per Christum liberatæ à pœna, & ad sinum
Abrahæ beatitudinemq. traductæ. In qua re nihil est
certū, & ideo tres vel quatuor sunt Catholicorum
sententiæ. Prima affirmat Christū liberasse omnes
animas, quas in purgatorio inuenit. Hæc tribui solet
Bonau. in 3. d. 22. q. 5. Vbi tamen de purgatorio nihil
dicit: interdum vero videtur huic sententiæ suffragari,
quatenus generatim ait, liberasse ab inferno om-
nes electos: tamen interdū videtur potius contra-
riæ sententiæ fauere. Nam expresse dicit, *quod Chri-
stus solum ad limbum descendit: vnde Sanctos Patres eripuit:
& ita ad supremam partem inferni; non ad mediam,
vel vltimam.* Citatur etiam Marſ. in 3. q. 15. art. 2. dub.
3. ubi refert in hanc sententiam Thom. de Argent.
ipse vero valde dubius est, licet tandem in hac partē
inclinet. Quia est (inquit) *magis pia.* Eandem tenet
Major in 3. d. 22. & inclinat Gabr. ibi, dub. vlt. indi-
cans hanc esse communem sententiam doctorum:
quā obscure tractat supplementū Gab. in 4. d. 45. q.
1. art. 1. ubi prius dicit Christum euacuasse sinū Abra-
hæ, omnes & singulos qui ibi erant, liberando: & ita
exponit, & Sanctos dicentes Christum liberasse de
inferno suos electos, intelligendos esse de electis qui
nihil expiandum habebāt. Postea vero subdit Chri-
stum liberasse singulos de purgatorio. Quæ verba
vix intelliguntur, nisi fortasse velint liberasse aliquos
& non omnes. Præterea in hanc sententiam inclināt
Sotus d. 15. q. 1. art. 1. & Gerſ. alph. 8. liter. F. ubi dicit
forte Christū purgatorij euacuasse. In eandē senten-
tiam adduci potest Tur. li. 4. cont. Magd. c. 12. quam-
uis ipse indehinite loquatur de animabus purgatorij:
loci vero seripitur quos adducit, non phant, ut su-
pra dixi. Potest tamē aliquo modo fundari hæc sen-
tentia in verbis Eccles. 24. *Penetrabo omnes infe-
riores partes terra, & inspiciam omnes dormientes in Do-
mino.* Quæ verba de sapientia incarnata, & de descen-
su eius ad inferos multi intelligūt, & inter eos D. Th.
sed animæ purgatorij numerantur inter dormien-
tes sperantes in Domino: ergo, Et idem argumentū

fumi potest ex Gregor. lib. 13. Moral. c. 20. dicente,
Christum descendendo ad infero liberasse omnes e-
lectos: & fufius Aug. serm. 137. de tempore, De electis
suis nullum apud inferos reliquit: omnia abstulit,
vtique electa: illos rapuit, quos suos fide & actibus
cognouit. Et præterea idem Aug. ep. 99. propter locū
Actor. 2. *solutus doloribus inferni,* necessarium existimat
dicere Christum liberasse aliquos ex his qui pœnas
inferni patiebantur, præter eos qui erāt in sinu Abra-
hæ. Quod de animabus iātum purgatorij sine erro-
re dici potest. Et idem habet 12. Gen. ad lit. c. 33. ex-
pressius vero docuit hanc sententiam Ansel. in Elu-
cidario, ubi inquirens quam pœnam haberent iusti
in inferno ante Christi descensum: respōdet quosdā
fuisse tantum in tenebris, quosdā vero etiā in qui-
busdā pœnis, quod non potest intelligi nisi de ani-
mabus purgatorij, & tamen infra subdit, *Omnes ab-
soluit, & in gloriam duxit Rex glorie.* Et ita exponit il-
lud Isai. 49. *Dicens iis qui vincti sunt, Exite, & iis qui in te-
nebris sunt, reuelamini:* ubi per vinctos intelligit eos
qui erant in pœnis. Potest tamen addi coniectura,
quia in die triumphi & victoriæ solet concedi venia
vinctis, præsertim his qui non sunt rei mortis, qui-
que gratiam & beneuolentiam apud Principem in-
uenerunt. Item solet Deus propter orationem iusti
liberare animam à purgatorio: quid ergo mirum,
quod eo die ad Christi voluntatem & petitionem
fuerit purgatorium euacuatum? Et similes congruen-
tiæ facile possunt excogitari.

Secunda sententia extreme contraria est, Chri-
stum à purgatorio descensu suo liberasse nullum, qui
non iam ex integro luisset pœnas. Nam si aliquos
fortasse reperit, quorum purgationis tempus in illo
momento, quo Christus descendit, vel certe eo tem-
pore quo in inferno fuit completum est, illos sine
vlla dubitatione liberauit, tamē, ut supra dicebam,
qui huiusmodi fuerunt nō tam à purgatorio, quam
à sinu Abrahæ erepti sunt. Et pro hac sententia po-
test referri Bonauentura, & eam videtur tenere Vi-
guer in institut. ca. 16. §. 4. vers. 30. & potest suaderi,
quia communiter sancti solum dicunt descendisse
Christum ad infernum, ut eriperet antiquos Patri-
archas, & Prophetas, ac alios iustos, qui erant in sinu
Abrahæ, ut expresse tractat Cyrill. Ierosol. catach. 4.
Gregorius autem, & Augustin. in priori loco expo-
ni possunt de his qui nihil habebant purgandum.
Vel quod eduxerit omnes, non quod statim omnes
beatificauerit, sed quia omnibus contulit, ne detine-
rentur in Limbo expectantes beatitudinem: quam
tamen singulis dedit statim, ac inuenti sunt absque
personali aliquo reatu. Augustin. vero in alijs duo-
bus vltimis locis aliter locutus est: quia nondum
intellexerat sinum Abrahæ esse locum subterra-
neum & partem inferni: quod postea alijs locis do-
cuit, ut supra vidimus, & ideo non cogimur illi cre-
dere in citatis locis, cum ex falso fundamento pro-
cesserit. Quo destructo verba illa Petri, *solutus dolori-
bus inferni,* recte intelliguntur de sanctis Patribus,
quia etiam illi in inferno erant, & dolorem de caren-
tia beatitudinis, & dilatione redēptionis habebāt.
Eo vel maxime quod verba illa iuxta aliam expō-
sitionem supra traditam, de Christo possunt intelli-
gi. Locus autem ille ex Ecclesiast. 24. quamquam nō
constat ad litteram intelligi de sapientia incarnata,
& de descensu eius ad inferos, potius quam de sa-
pientia increata, quæ sua prouidentia omnia visi-
tat, tamen hoc dato nihil inde probari potest: quia
ibi solum dicitur sapientiam illuminasse omnes spe-
rantes in se: illuminatio autem latius patet, quam
glorificatio. Vnde verissimum est illuminasse et-
iam animas purgatorij, earumque spem auxisse
& nouum gaudium contulisse: non tamen inde
fit eas liberasse, ergo neque in scriptura, neque
in patribus est aliquod sufficiens fundamentum
ad asse-

ad afferendum Christi liberasse omnes animas purgatorii: ergo cum aliunde stet lex generalis diuinæ iustitiæ, ut qui in hac vita non satis fecerit, in alia satisfaciatur: non potest sine fundamento Scripturæ, & Sanctorum Patrum aliquid probabiliter affirmari, quod huic legi iustitiæ repugnet. Et confirmatur primo, nam coniectura illa de die triumphi, & similes, sunt valde infirmæ, præsertim ut dicamus Christum generaliter dispensasse in hac lege iustitiæ. Alias eadem ratione dici posset dispensasse cum damnatis, saltem cum in fantibus, eisque immediate sua applicuisse merita, etiam si in hac vita non fuerint applicata. Satis ergo fuit ad ostensionem suæ victoriæ & triumphi, quod omnibus iustis contulit noua gaudia, & aliquo modo beatitudinem iuxta vniuersi eiusque dispositionem, aliis scilicet in re, aliis in proxima spe. Confirmatur secundo, quia aliqui melioris conditionis fuissent illi homines mortui ante Christum, quam aliqui qui in lege gratiæ moriuntur, quod est contra perfectionem status legis gratiæ, & sine vlla sufficiente ratione. Curenim Christus descendens ad inferos omnibus illis animabus poenam gratis remisit, & regnans in cælo non eandem indulgentiam concedit omnibus qui in ipso moriuntur? Deinde inquiri, an eduxerit omnes animas, quas in purgatorio inuenit, cum primum illuc descendit, an vero omnes etiam illas quæ illuc descendebant, quandiu ipse in inferno mansit. Neutrum enim videtur conuenienter & consequenter dici. Quis enim credat nullam animam, etiam si descenderet onerata grauiusimarum poenarum reatu, purgatam esse, quandiu Christus fuit in inferno, sed statim glorificatam solum propter præsentiam eius in loco illo. Ac si illa præsentia esset nobilior & efficacior, quàm præsentia quam habet in cælo. Aut quo modo potest consequenter dici liberatas fuisse eas quæ antea erant, cum nulla fere sit maior vel diuer-
ja ratio?

Vnum tamen video posse ad hæc omnia responderi: & potest esse tertius dicendi modus, Christum scilicet eduxisse omnes animas è purgatorio, non tamen sine sufficiente compensatione, & solutione poenæ pro culpa. Potuit enim fieri ut diuturnitas temporis minueretur, ita tamè ut grauitate & acerbitate poenæ compensaretur. Hoc enim modo & legi iustitiæ satisficeret: propter Christi gloriam augendam maior captiuorum numerus inferno eriperetur. Sed contra hunc modum (præter nouitatem eius) retorqueri possunt omnes rationes factæ. Inquiri enim, an tanta poenæ diuturnitas sit certa lege statuta, nec ne. Si non est, ergo nihil est de nouo concessum his animabus propter Christum. Si est, unde constat in ea lege iustitiæ esse dispensatum? Item vel istis animabus fuit commodius acerbiora pati breuiori tempore, vel non. Si non: Quodnam beneficium illis contulit Christus? Si vero fuit commodius: cur non confertur nobis simile beneficium propter Christum iam glorificatum, & ostendentem Patri vulnera suæ passionis, quod illis collatum est propter Christum descendentem ad inferos? Tandem, vel in commutatione seruata est omnimoda æqualitas, vel non. Si non, sine causa ponitur, quia necessario afferendum est dispensatum esse in lege iustitiæ, & id quod deerat, solutum esse ex satisfactionibus Christi. Et contra hoc procedunt omnes rationes factæ. Nam idem dici potuisset de totius poenæ remissione. Si vero dicatur, seruatum esse æqualitatem, id quidè difficile intelligitur, quia dilatio beatitudinis vix potest sola poenæ sensus compensari. Vel certe, si fuit æqualitas, nulla fuit necessitas, nec ratio ob quam illa commutatio fieret.

Ultima sententia est media inter præcedentes, scilicet Christum non eduxisse omnes animas è purgatorio, aliquas tamen liberasse. Hæc est mens D.

Fr. Suarez. tom. 2.

A Thom. hic artic. 8. ad 1. quamvis reuera D. Thomas non omnino id affirmet, nam sub disunctione loquitur: unde ad veritatem sententiæ eius sufficeret prior modus, scilicet quod Christus eduxit eos qui iam perfecte soluerant. Tamen Caiet. hic, & alij Thomistæ intelligunt D. Thomam in sensu copulatiuo scilicet Christum eduxisse animas, quæ vno vel alio modo aptæ erant ad exitum. Et videtur reuera mens Diui Thomæ, quem sequutus est Durand. in 3. disputat. 22. quæst. 4. & Paludanus quæst. 3. Authores quoque aliqui citati in prima sententia nihil aliud dicunt, cum loquantur indefinite de animabus purgatorii, præsertim Gabriel & Turrianus. Et prior pars negatiua huius sententiæ satis probata est ex dictis in secunda opinione. Posterior vero sit probabilis ex dictis in cõmentar. artic. 8. Nam sicut Christus dominus hic viuens quibusdam remisit peccata speciali gratia, & liberalitate, & moriens similem latroni impertiuit gratiam, & postea resurgens quosdam secum suscitauit, non tamen omnes: ita verisimile est aliquibus animabus purgatorii hoc beneficium contulisse propter aliquam specialem rationem meriti, & deuotionis. Item suffragia, & orationes Sanctorum iuuant animas purgatorii, ut citius liberentur: ergo multo magis iuuare poterit Christi oratio, si illa speciali titulo eo modo iuuari merentur. Ergo simili modo credibile est sua voluntate, & petitione aliquas tunc liberasse, quæ ad hoc magis erant dispositæ.

In hac re (ut fere citati Theologi docent, & spe. Richard. cialiter Richard. in 3. disput. 22. artic. 3. quæst. 2.) vix potest definitum ferri iudicium, cum res sit valde incerta pendens tantum ex humanis coniecturis, quæ in omnem partem facile accommodari possunt. Tamen inter omnes opiniones, sententia D. Thomæ videtur maiorem speciem probabilitatis, simulque pietatis, ac iustitiæ diuinæ congruentem rationem habere.

SECTIO IV.

Ad quæ loca inferni Christus descenderit, quantumque ibi moratus sit.

Hæc duo sub vno titulo comprehendimus, quia breuiter possunt expediri. Circa priorem ergo partem certum est descendisse ad Sinum Abraham, qui erat proprius locus iustorum: difficultas vero est de cæteris locis. Quidam enim probabile existimant descendisse Christum: ad locum gehennæ, & damnatorum, & consequenter ad cætera loca. Ita opinatur Bellarmin. libro. 4. de Christi anima cap. 16. propter verba Sapientis Ecclesiast. 24. Penetrabo omnes inferiores partes terræ, inspiciam omnes dormientes. Nam licet D. Thom. artic. 1. ad 1. hæc verba explicet de penetratione secundum effectum, tamen non videtur satisficere, ut supra in fauorem Durandi argumentabamur. Quia alias dici posset ad nullum locum aliter descendisse, quam per effectum, cum scriptura æquè de omnibus loquatur. Adducit præterea quædam Patrum testimonia dicentia, Christum descendisse, ad locum doloris, ex Augustin. epist. 99. In quo peccatores torquebantur. Fulgentio libro 2. ad Thrasimundum. cap. 30. Quique est dominum magna illius mentis, ut loquitur Emisenus orat. 1. de resurrectione, & similia. Adiungi præterea potest coniectura. Quia Christus in omnibus inferni locis aliquid operatus est, sed perfectior modus operandi, magisque connaturalis est per realem præsentiam. Item in morte sua declaratus est Christus, dominus viuorum, & mortuorum, ita ut omnes etiam demones, & damnati ad eius regnum pertineant, eiusque potestati subditi sint, ergo oportuit,